

СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ВАЛЮТНИМ РИЗИКОМ БАНКУ

Левченко Аліна Олександрівна
к. е. н., доцент Криклій Олена Анатоліївна
Державний вищий навчальний заклад
«Українська академія банківської справи
Національного банку України»

Питання управління банківськими ризиками почало розглядатися з 80-х років минулого століття. З розробкою Базельських рекомендацій, підвищенням конкуренції між банками та нестабільності як світової, так і національної економік (особливо в період кризи) актуальність управління валютним ризиком почала зростати. Сьогодні кожен банк розробляє власну систему управління валютним ризиком як обов'язкову складову забезпечення мінімізації втрат від коливання валютних курсів.

Проблеми, пов'язані з управлінням валютним ризиком, досліджувались такими вченими, як Т. Андреева, Н. Асамбаєв, Є. Єгорова, І. Івченко, В. Міщенко, Л. Примостка, М. Ребрик, П. Сорока, Е. Уткін, В. Чемерис, В. Ющенко та інші.

Точка зору Національного банку України як органу банківського нагляду та регулювання до оцінки та управління ризиками висвітлені у Методичних вказівках з інспектування банків «Система оцінки ризиків» [1] і Методичних рекомендаціях щодо організації та функціонування систем ризик-менеджменту в банках України [2].

Слід підкреслити, що при постійній зміні економічних та ринкових умов, не можна виділити уніфікованої для всіх банків України системи управління валютним ризиком банку. Тому питання визначення її сутності та структури є актуальним та має важливе практичне значення.

З точки зору управління доцільно розглядати валютний ризик як ймовірність зміни реальної вартості відкритих валютних позицій через зміну валютного курсу.

Нами визначено, що існує декілька теорій управління, які можна використати й в управлінні ризиком: процесний, системний та комбінований.

Підтримуючи погляди М. Ребрика [2] та НБУ [3], розглядаємо управління валютним ризиком банку як їх синтез і створюємо власну модель з урахуванням дії зовнішніх та внутрішніх факторів.

Система управління валютним ризиком банку – це сукупність дій банку на кожному етапі ведення ризик-менеджменту, що створюють необхідні передумови для визначення факторів валютного ризику, його оцінки та вибору ефективної стратегії оптимізації з метою уникнення можливих втрат, а також забезпечення контролю та корекції залежно від зміни факторів внутрішнього та зовнішнього середовищ.

Початковим етапом управління валютним ризиком банку є: на стратегічному рівні – визначення стратегії та розробка стратегічних планів, що включають фінансову політику, стратегію управління валютним ризиком банку, бізнес-плани за операціями з іноземною валютою; на тактичному рівні – плановий баланс, план доходів та витрат у розрізі валют, плановий рух коштів в іноземній валюті; на оперативному рівні – планові бюджети, платіжні календарі, ліміти відкритої валютної позиції та інші ліміти залежно від принципів управління валютним ризиком.

Наступним етапом є створення організаційної структури, яка, відповідно до законодавства України, формується кожним банком самостійно. Функції всіх суб'єктів управління валютним ризиком формалізуються для уникнення конфліктних ситуацій, визначення прав та розмежування відповідальності за ті чи інші дії. Базові підходи до вирішення цього питання визначені Методичними рекомендаціями щодо організації та функціонування систем ризик-менеджменту в банках України [2].

Наступним етапом є ідентифікація та оцінка валютного ризику. Метою проведення оцінки є визначення тривалості ризикового періоду та величини ризикових позицій; розрахунок структури й характеру можливих майбутніх втрат для подальшого визначення рівня валютного ризику банку та прийняття управлінських рішень. Основним завданням на цьому етапі є виявлення

валютних ризиків та оцінка можливих втрат банку у разі їх реалізації, що дасть можливість обрати позицію банку та методи оптимізації ризику.

На основі отриманих результатів обираються методи регулювання валютного ризику для забезпечення відповідності його фактичного рівня оптимальному.

Невід'ємним елементом управління валютним ризиком банку є його контроль, основною метою якого є виявлення відхилень фактичного рівня валютного ризику банку від зазначеної норми на всіх рівнях управління (на початку діяльності та при складанні стратегії роботи банку, на рівні тактичного менеджменту, дилінговому та операційно-технічному рівнях відповідно). Контроль валютного ризику передбачає використання таких інструментів, як спостереження, моніторинг, аналіз, порівняння, аудит тощо.

Для ефективного управління валютним ризиком необхідним є формування системи аналітичного забезпечення, результати якої використовуються в плануванні, регулюванні та контролі валютного ризику, а періодичність залежить від зміни факторів внутрішнього і зовнішнього середовищ.

Основні елементи системи управління валютним ризиком банку, описані вище, є фундаментом для вирішення даного питання. Дана модель управління дозволяє аналізувати та коригувати рівень валютного ризику на всіх етапах життєдіяльності банку, враховуючи зміну зовнішніх та внутрішніх факторів з можливістю швидкої адаптації до них.

Список використаних джерел

1. Методичні рекомендації з інспектування банків «Система оцінки ризиків» [Електронний ресурс]: Постанова Правління Національного банку України № 104 від 15.03.04. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=v0104500-04>.
2. Методичні рекомендації щодо організації та функціонування систем ризик-менеджменту в банках України [Електронний ресурс] : Постанова Правління Національного банку України № 361 від 02.08.2004. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=v0361500-04>.
3. Ребрик, М. А. Управління валютним ризиком в банку [Текст]: дис. на здобуття наукового ступеня канд. екон. наук : спец 08.00.08 «Гроші, фінанси і кредит» / Ребрик Михайло Андрійович. – Суми, 2011. – 276 с.

Левченко, А.О. Система управління валютним ризиком банку [Текст] / А.О. Левченко // Творчий пошук молоді - курс на ефективність: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів та молодих вчених (19 лютого 2013 р.). – Хмельницький: ХКТЕІ, 2013. – С. 221-223.